

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับภาวะโภชนาการ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรค อูจจาระร่วงในเด็ก 0-4 ปี อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางเป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการสัมภาษณ์มารดาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนในด้านโภชนาการและการป้องกันโรค ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อภาวะ โภชนาการ ซึ่งสัมพันธ์กับการเกิดโรคอูจจาระร่วงในเด็ก และชั่งน้ำหนัก วัดความสูง เด็กอายุ 0-4 ปี โดยผู้วิจัยได้เข้าศึกษาหาข้อมูล ในท้องที่ตั้งกล่าว ระหว่างวันที่ 14-31 พฤษภาคม 2534 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรเป้าหมาย ได้แก่มารดาที่อาศัยอยู่ใน อำเภอเสริมงามและมี บุตรอายุ 0-4 ปี อย่างน้อย 1 คน ซึ่งมีทั้งสิ้น 2,296 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม กำหนดจากกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย ที่สุดที่ใช้ในการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มตาม (Simple Random Sampling)

โดยใช้สูตร

$$Z^2 Np(1-p)$$

$$n = \frac{Z^2 Np(1-p)}{Z^2 p(1-p) + NE^2}$$

$$n = 139.22$$

$$\approx 140 \text{ คน}$$

(ตั้งรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

เนื่องจากอำเภอเสริมงาม มีพื้นที่กว้างขวาง ไม่เหมาะสมกับการสุ่มอย่างแบบธรรมดา ในการรวบรวมข้อมูลจึงเลือกตัวอย่างแบบแบ่งเป็นกลุ่ม (Cluster Sampling) และเพื่อให้การผลึกษามีความคลาดเคลื่อนตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างให้มากขึ้นเป็น 2 เท่าของขนาดตัวอย่างที่ประมาณได้คือ 280 คน โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการเลือกตัวอย่างดังนี้

จากแต่ละตำบลซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 4 ตำบล ในเขตอำเภอเสริมงาม สุ่มเลือกหมู่บ้านตัวอย่าง ตำบลละ 1 หมู่บ้าน จะได้หมู่บ้านตัวอย่างทั้งสิ้น 4 หมู่ แล้วเลือกตัวอย่าง โดยให้ขนาดตัวอย่างในแต่ละหมู่เป็นสัดส่วนกับประชากรเด็กที่มีอายุ 0-4 ปี ที่มีในหมู่บ้านตัวอย่างนั้น สุ่มตัวอย่างเด็กจากแต่ละหมู่บ้านโดยวิธี Simple Random Sampling ในครอบครัวที่มีเด็กอายุ 0-4 ปี ในกรณีที่มีเด็กอายุ 0-4 ปี หลายคนจะเลือกเด็กที่มีอายุน้อยที่สุดเพียงคนเดียว ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรตัวอย่าง จำแนกรายตำบล อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน ตัวอย่าง	จำนวนเด็ก อายุ 0-4 ปี	จำนวนเด็ก กลุ่มตัวอย่าง
ทุ่งงาม	3	บ้านทุ่งงาม	131	80
เสริมซ้าย	6	บ้านนาเตา	86	52
เสริมกลาง	5	บ้านศรีลังกา	150	91
เสริมขวา	3	บ้านปงป่าปอ	95	57
รวม			462	280

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็ก

- ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจของมารดา คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรสและลักษณะครอบครัว
- ลักษณะของเด็ก คือ อายุ เพศ น้ำหนักแรกคลอด น้ำหนักและ ส่วนสูง

1.2 ปัจจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของมารดา ในด้านโภชนาการและการ ป้องกันโรค ได้แก่ การเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา การทำความสะอาดเต้านม ขวดนม ขวดน้ำ การให้อาหารเสริม การล้างมือก่อนเตรียมอาหาร การล้างมือหลังถ่ายอุจจาระ และการกำจัดอุจจาระ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ อุบัติการณ์โรคอุจจาระร่วง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ชนิดปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งได้ทำการทดสอบกับมารดา ในหมู่บ้าน บ้านนาบอน ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ซึ่งมีลักษณะทั่วไป คล้ายคลึงกับหมู่บ้านทั่วไป ของอำเภอเสริมงาม และมีได้ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างใน 4 หมู่บ้านดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ให้สมบูรณ์และครอบคลุม เนื้อหาที่ศึกษา โดยได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปสัมภาษณ์ กับประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อไป (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข.)

2. เครื่องมือสำหรับชั่งน้ำหนัก วัสดุส่วนสูง และประเมินภาวะโภชนาการ ของเด็ก

- เครื่องชั่งน้ำหนักชนิด Beam Balance Scale จากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- เครื่องวัดส่วนสูง จากภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- Growth Chart มาตรฐานของเด็กไทย กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2532)

การรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปาง นายอำเภอเสริมงาม ผู้อำนวยการโรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ หัวหน้าสถานีอนามัย กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือในการศึกษาและเก็บข้อมูล

2. สัมภาษณ์มารดาโดยใช้แบบสอบถามและสังเกตร่วมด้วย การชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูง การอ่านตัวเลขจะอ่านทศนิยม 1 ตำแหน่ง การชั่งน้ำหนักก่อนทำการชั่ง ผู้วิจัยได้ปรับความสมดุลย์ของเครื่องชั่งก่อนทุกครั้ง โดยใช้ลูกตุ้มน้ำหนัก 1 กิโลกรัม วางบนแป้นชั่ง เมื่อเครื่องชั่งสมดุลแล้ว จึงให้เด็กถอดเสื้อและรองเท้าแล้วยืนบนแป้นเพื่อวัดน้ำหนักเป็นกิโลกรัมทำแบบนี้ครบ 20 คน จะทำการปรับใหม่ตามวิธีดังกล่าวอีกจนครบจำนวนตัวอย่าง ถ้าหากกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กทารก จะให้เด็กนอนบนแป้นโดยมีผ้าอ้อมน้อยที่สุด การวัดส่วนสูงในเด็กอายุสูงกว่า 2 ปีขึ้นไป วัดโดยให้เด็กยืนตรง สันเท้าชิดกับกระดาน ศีรษะตรง ตามองตรง เข้าตรง เลื่อนแป้นกตศีรษะแตะส่วนที่สูงที่สุดของศีรษะวัดความสูงเป็นเซนติเมตร สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี จะใช้การวัดแบบนอน โดยให้เด็กนอนลงบนเครื่องวัด ศีรษะติดกับส่วนบนของเครื่อง เลื่อนแป้นกระดานส่วนปลายเท้าชิดกับสันเท้า โดยใช้มือกดหัวเข้าเด็กไว้

3. หลังการสัมภาษณ์ และกรอกข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบ ความครบถ้วนถูกต้อง ของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลมาลงรหัส เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ ด้วย Computer
2. บันทึกข้อมูลด้วยเครื่อง Computer
3. คำนวณด้วยเครื่อง Computer โดยใช้โปรแกรม SPSS PC⁺
(Statistical Package for Social Science)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลทั่วไป
ทั้งของมารดาและเด็ก

หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้ χ^2 -test

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved